



IN MEMORIAM DR. J. C. VAN SLEE

DOOR MR. H. KRONENBERG.

Den 21 Nov. 1929, in den morgen na onze wintervergadering is Dr. J. C. van Slee ontslapen.

De volgende regelen hebben niet de bedoeling een algeheele levensschets of een bespreking van zijn talrijke werken te geven, immers daarvoor mist schrijver de zoo veelzijdige kennis, die juist een van de karakteristieke eigenschappen van den overledene was en die in dezen tijd van altijd verder doorgevoerde specialisatie steeds minder aangetroffen wordt; zij willen slechts aanstippen wat Van Slee heeft beteekend voor de wetenschap in het algemeen en wat onze Vereeniging in hem verliest.

Jacob Cornelis van Slee werd 23 September 1841 te Hillegom geboren. Na zijn theologische studiën aan het Atheneum te Amsterdam aangevangen en aan de Leidsche Hoogeschool voltooid te hebben, volgde in Maart 1866 zijn beroep als hulpprediker te Amsterdam. Vandaar vertrok hij in 1868 als predikant naar Herwijnen; in 1873 werd hij te Oostzaan, in 1877 te Rumpt en in 1881 in den Briel beroepen, om ten slotte in 1890 het predikambt te Deventer te aanvaarden, welke standplaats hij tot zijn emeritaat op 1 Mei 1913 behield.

Of het ambt van predikant hem wel in alle opzichten bevrediging geschonken heeft? Ik meen het te mogen betwijfelen. Zijn liefde ging meer uit naar kerkhistorische studien dan naar de practische arbeid van een herder der gemeente. Zijn preeken, hoe goed ook verzorgd, mochten op den duur niet die belangstelling vinden, die zij toch zeker verdienden en het verminderende kerkbezoek moet wel eens beklemmend op hem gewerkt hebben.

Niet als predikant dan ook, maar als bibliothecaris van de Athenaeumbibliotheek zal zijn naam te Deventer voortleven. Nog voor zijne benoeming tot bibliothecaris op 1 Juni 1892, verscheen al in Maart van dat jaar van zijn hand de „Catalogus der handschriften berustende op de Athenaeumbibliotheek te Deventer, een werk getuigenis afleggende van zijn groote universeele kennis. Bibliothecaris geworden gingen zijn eerste zorgen uit naar de vervaardiging van een goede catalogus ter vervanging van de oude geheel onbruikbaar geworden: zoo verscheen in 1896 het eerste deel, behelzende de werken van algemeenen aard, opvoeding en onderwijs, wijsbegeerte, land- en volkenkunde en geschiedenis, waarop in 1927 een supplement verscheen, terwijl in 1900 het tweede deel het licht zag, bevattende de werken over taal- en letterkunde, schoone kunsten, godsdienstgeschiedenis en godgeleerdheid. Een reuzenarbeid, geheel alleen door hem in luttele jaren tot stand gebracht. Afzonderlijke catalogussen verschenen nog (1898) van de geschriften en boekwerken, voornamelijk betrekking hebbende op de litteratuur der Nederl. Koloniën, afkomstig uit de boekerij van wijlen Mr. A. J. Duijmaer van Twist en (1925) van de Chineesch Indische boekverzameling door den heer B. Hoetink geschonken.

De bibliotheek was zijn lust en zijn leven. Het was hem steeds een vreugde bezoekers van goede raad te dienen, hij wist altijd de bronnen aan te geven, waar iets te vinden zoude zijn en zocht zelf ijverig mede. Hoe dikwijls is het mij niet overkomen, dat ik, zoekende naar iets en het niet op het spoor kunnende komen, mijn onderzoek staakte, en ziet dan kwam een uurtje later de bibliothecaris bij mij en had het gezochte gevonden. Van de bibliotheek mocht niemand onbevredigd naar huis gaan.

Een geschiedenis der Athenaeumbibliotheek verscheen van zijn hand in 1907; meerdere bekendheid geven aan de boekenschat daar aanwezig was altijd zijn streven. Daarvoor werden ook telkenmale tentoonstellingen georganiseerd en

hoe genoot hij dan van het drukke bezoek uit allerlei maatschappelijke kringen. Dan zag men van Slee op zijn allerbest. Met steeds weer nieuw enthousiasme kon hij de bezoekers zijn schatten toonen, vriendelijk en welwillend een ieder de gewenschte inlichtingen gevend, puttende uit de rijke bron van zijn kennis. Deventer heeft in hem een bibliothecaris gehad, zooals er voor hem geen geweest is en zooals er na hem wel geen meer komen zal.

En bij dat al vond hij nog de tijd voor tal van wetenschappelijke publicaties voor een groot deel op kerkhistorisch gebied. Ik noem hier slechts de voornaamsten:

De Klooster-Vereeniging van Windesheim 1874.

De Rijnsburger Collegianten 1895.

Diarium Everardi Bronchorstii 1591—1672. 1898.

Franciscus Martinius predikant te Epe 1638—1653. 1904.

Het Necrologium en Cartularium van het Convent der Reguliere Kanunnikessen Diepenveen. 1907.

De Geschiedenis van het Socianisme in de Nederlanden. 1914.

De Illustre School te Deventer 1630—1878 met register. 1916.

Historie der doopsgezinden te Deventer sinds 1533 tot het einde der 18e eeuw. 1919.

De Waalsche Gemeente te Deventer. 1921.

Wendelmoet Claesdochter van Monnikendam. 1927.

De Gereformeerde gemeente van Deventer in de eerste veertig jaren na hare wederoprichting in 1591. 1927.

Erkenning van de waarde zijner studiën heeft hij in ruime mate ondervonden. Tweemaal werd een verhandeling van hem door Teijler's Genootschap met goud bekroond; de Groningsche Universiteit benoemde hem in Juli 1914 tot doctor honoris causa en tal van wetenschappelijke genootschappen rekenden het zich tot een eer hem onder hare leden te tellen.

Van onze Vereeniging was hij in October 1894 lid geworden, en in Juni 1900 bestuurslid, in Januari 1918 voorzitter en in 1922 eere-voorzitter. Met tal van grootere en

kleinere bijdragen heeft hij onze vergaderingen verblijd, keurig verzorgde voordrachten, waarnaar te luisteren altijd een genoegen was, en waaruit immer wat nieuws te leeren viel. Nog zie ik hem voor mij in 1912 in den ouden Kloosterhof van Frenswegen; met welk een jeugdige geestdrift verhaalde de toen al zeventigjarige over de geschiedenis van dit eens zoo machtige klooster. Het laatst hebben wij hem gehoord in onze wintervergadering van 1928 over een teruggevonden gedicht op Piet Hein en de Zilvervloot van Franciscus Martinus en wie het niet wist, zoude niet hebben kunnen gelooven, dat die heldere stem en boeiende voordracht van een 78-jarige waren.

Na zijn aftreden als predikant was hij met zijn echtgenoot en een van zijn beide dochters in Diepenveen gaan wonen in een aardig landhuisje met grooten tuin temidden van het mooie Overijselsche landschap. Hij heeft er nog goede jaren gehad. Want hij hield van de natuur in haar vele wisselingen en met de hem zoo eigene kinderlijke blijmoedigheid kon hij zich verheugen over de eerste rozen uit zijn bloemenhof en over de eerste aardbeien en doperwtjes, die de moestuin gaf.

Het heengaan als bibliothecaris, het scheiden van zijn geliefde boeken, einde Juni 1929, heeft hem sterk aangegrepen. Wel trachtte hij zijn geest met nieuwe studiën afleiding te geven, maar de oude veerkracht was gebroken en het einde kwam sneller dan verwacht was.

Den 25sten November hebben wij hem op het vriendelijke kerkhof van Diepenveen ten grave gebracht. Wij zullen hem in onze herinnering bewaren als een van die mannen, waarvoor men niet dankbaar genoeg kan zijn ze in ons leven ontmoet te hebben.
